

Hutbe, 19.06.2020

İş ve Ticaret Ahlakı

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ

وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾

وَقَالَ النَّبِيُّ الْمُحْتَرَمُ ﷺ:

«الْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي صَدْرِكَ وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ»

Muhterem Müslümanlar!

Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor: “Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin, eğer siz yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız; Ona şükredin.”¹ Kur’ân-ı Kerîm’de bütün peygamberlere, bütün insanlara ve bütün müminlere helal ve tayyibâtan yemeleri emredilmiştir. Bu emir, elde edilen şeyin hem bizzat kendisinin helal olmasını hem de kazanç yolunun temiz olmasını gerektirir. Kazancın helal olması, o kadar önemlidir ki, insan hayatını maddi ve manevi bakımdan etkilediği gibi birçok bakımdan da belirler. Çünkü kazancın helal veya haram oluşu ibadetlerin kabulünden aile huzuruna, insanlarla ilişkilere varıncaya kadar etkisini gösterir. Bu sebeple Hz. Peygamber’in İslam toplumu inşa etmek üzere geldiği Medine’de ilk olarak yaptıklarından biri, kazançta helal ve tayyibâtı merkeze alan Medine pazarını kurmak olmuştur.

Aziz Cemaat!

Hicret sırasında inen Mutaffifîn suresinde Yüce Rabbimiz, ticaretteki dürüstlüğün önemini vurgulamaktadır.² Ölçüp tartarken kıyısından köşesinden çalan, eksik gösterip fazla alanlar ise şiddetle uyarılmaktadır. Alışverişte yaptığımız her işin kayda geçirildiği ve büyük mahkemede hesabı verileceğini belirten bu âyet-i kerîmeler, şüphesiz ki helal kazanç hususunda son derece hassas olmamız gerektiğini bize öğretmektedir.

Hz. Peygamber ﷺ, bütün insanlara, müminlere ve peygamberlere helal ve tayyibâtan yemelerini emreden ayeti okuduktan sonra, saç-başı dağılmış, yüzü-gözü toz toprak içinde perişan bir vaziyette yoldan gelmiş, ellerini semaya açıp, “Ey Rabbim! Ey Rabbim!” şeklinde dua eden bir adamı anlatarak şöyle buyurdu:

“Yediği haram, içtiği haram, giydiği haram, haramla beslenmiş. Bunun duası nasıl kabul edilecek?”³

Meşakkatli ve yorucu yolculuktan dönen bu adam hac, umre, cihat, sıla-i rahim gibi ibadet nitelikli bir yolculuktan gelmiş olabilir. Ancak kazancı helal olmadığı için ibadetleri kabul görmemiş ve duası reddedilmiştir.

Muhterem Müminler!

Kur’ân-ı Kerîm’de helal ve tayyibât kavramlarının anlamı ile ilgili İslam âlimlerinin şu tespitini paylaşmak isterim:

Helal, görünüşü itibarıyla müftünün helal/caiz dediği şeydir. Tayyibât ise vicdanının sana helal dediği şeydir.⁴ Dolayısıyla Hz. Peygamber ﷺ’in, “Günah, vicdanını rahatsız eden ve başkalarının bundan haberdar olmasını istemediğin şeydir.”⁵ hadisinden de anlaşıldığı kadarıyla vicdanı rahatsız eden, insanın içine sinmediği bir işten elde ettiği kazanç helal değildir.

Bir kazancın helal olmasının en önemli şartı dürüstlüktür. Bir işin kuralı ne ise ona göre yapmak, sözünde durmak ve sözleşmelere riayet etmek, insanların razı olmayacağı şeyleri açık biçimde söylemek ve aldatmamaktır. Tamahkârlık yerine kanaat ve bereket esas alınmalıdır. İşçi ise işin, işveren ise işçisinin hakkını vermek, insanların içinde buldukları, sıkıştıkları olumsuzlukları fırsata çevirmemek, helal kazancın temel şartlarıdır.

Unutmayalım, Hz. Mevlânâ’nın dediği gibi insan yediklerinden elde ettiği enerji ile hareketlerini sağlar. Eğer helal yerse enerji temizdir ve iyiliğe yönlendirir, kazanç haram ve pis ise onun enerjisi de pistir ve kötülüğe yönlendirir.

Hutbemizi, Peygamber Efendimiz ﷺ’den rivayet edilen şu hadis mealıyla bitirelim: “Helal peşinde koşmak farz üstüne farzdır.”⁶

Rabbimiz bizleri dürüst kullarından eylesin ve rızığımızı helalinden elde etmeyi nasip etsin. Amin.

¹ Bakara suresi, 2:172

² Bkz. Mutaffifîn suresi, 83:1-9

³ Müslim, Zekât, 65; Tirmizî, Tefsîr, 2/36

⁴ Bkz. Ebü'l-Bekâ' el-Kefevî, el-Külliyât (nşr. Adnan Derviş-Muhammed el-Mısri), Beyrut, ts. (er-Risâle), s. 400.

⁵ Müslim, Birr, 5

⁶ Taberânî: El-Mu'cem El-Evsat, 10/74, H.No: 9993; Hadisin isnâdı zayıf olsa da manası sahihtir.